

NEKO NOVO KAMENO DOBA

Zaista se puno pisalo o Braču, kamenu, pa kamenu na Braču, i njegovom životu u otočkim kavama, kućama, ulicama, zvonnicima, lukama; zatim o povijesti i tradiciji, o kontinuitetu klesarstva i opet o kamenu...

Ova priča, iako opet kamena i bračka, nešto je drugačija, nježnija, subtilnija... I što se zbiva kada ženska ruka dotakne taj isti kamen?

Sve je počelo još davno, negdje u srcu otoka. Stogodišnja tradicija kiparsko-klesarskog iskustva obitelji Jakšić razgranala je obradu kamena na različitim nivoima: od izrade konstruktivnih kamenih arhitektonskih elemenata, preko onih dekorativnih, do drugih umjetničkih ostvarenja u kamenu, izrade unikatnih predmeta, te dizajna i izrade suvenira za široku potrošnju. O ovome posljednjem bit će riječi na narednim stranicama.

Slika 1. Kameno cvijeće u prirodnom zelenilu

Početna zamisao, od koje je krenuo čitav posao, bila je o tome kako iskoristiti sve ono što se može iskoristiti od viška kamena nastalog tijekom obrade kamena u klesarskoj radionici. I tako, Idina ideja se razvijala godinama i zapravo nikada i neće biti završena, jer uvijek iznova doživi transformaciju u neki drugi kameni objekt koji zaživi zasebnim životom.

Slika 2. Razni privjesci za ključeve, od kamenog žala.

Bilo je na tržištu suvenira od kamena, i prije Ide, no sve su uglavnom bili tokareni i visoko polirani suveniri, razne namjene (vaze, zdjele, šahovske figure...). Režući kamen u ravne plohe, materijal se dao puno više iskoristiti nego tokareći razne oblike po zadanim šablonama. Svoje male artefakte Ida nikad nije htjela polirati do visokog sjaja; mišljenja je kako visoko polirani kameni suvenir izgledom graniči s plastikom, više nego s kamenom onakvim kakav je u prirodnom stanju.

I SVE TO OD KAMENA...

Oblikovanje u kamenu bitno je obilježje kako bračke, tako i dalmatinske umjetnosti i graditeljstva. U srcu otoka, u Donjem Humcu, danas ima živih i ugaslih kamenoloma, oni pričaju priče o ljudima koji ovdje od davnina žive s kamenom, za kamen i od kamena. Sve je tu s kamenom nerazmršivo isprepleteno...

Slika 3. Kalendar, štampan na kamenu.

Slike 4.i 5.
Kameno cvijeće u različitim kombinacijama.

Kamen u starim plemenitaškim kućama, pastirskim bunjama, krovovima, kolonama, bucalima, profiliranim vratima, prozorskim pragima, luminarima... i sve to od kamena... kako od onog stoljetnog i sivog, obraslog bršljanom, mahovinom i kaparima, kamena obrađenog prvo rukom, a onda i vremenom, tako i od novog kamena koji svojom bjelinom bliješti na suncu.

U tom ambijentu nastaju ovi kameni suveniri, tamo gdje ljudi poznaju kamen, a kamen poznaje ljude. Sasvim je suvišno nabrajati različite vrste suvenira koji su otišli iz Idinog ateljea u bijeli svijet. No evo, samo nekih...

Sviječnjaci su iz prve serije nastalih suvenira, izrađeni su u različitim veličinama. Od bračkog su kamena u tri varijante; brušeno, antikato, s uzorkom hrvatskog pletera, te od morskog žala. Naušnice i ogrlice, u varijantama od kamena i žala, kombinacijama od jednog ili više dijelova... A na najjednostavnijem obliku od kamena ravnoj pločici, nastajali su razni kalendari, pozivnice, ukrasni natpisi, i najtvrde i najteže vizit-karte...

Onda se kamenu iz bračkog kontinenta pridružilo morsko žalo, upotrijebljeno kao dio suvenira, u mnogobrojnim varijantama...

Žalo koje kao da svojim savršenim oblikom koje mu je more dalo zrači milenijsku toplinu kojom ga je sunce grijalo i more valjalo. Obliku koji mu je prirodan i svojstven, samo se ručnom obradom podari odgovarajući dizajn i namjena. U ateljeu svaki komad dobiva utore, kako bi dobio život u novom obliku. Postaje ukras oko vrata, naušnica, narukvica, stalak za fotografije, privjesak...

Kameno cvijeće ipak je najtraženiji suvenir na tržištu. Kombinacija kamena iz kamenoloma, iz unutrašnjosti otoka, te žala s obalnih plaža simbolički je spoj bračkog kontinenta i obale.

Slika 6. Detalj iz Galerije Jakšić; stakleni ormar unutar velike kamenice za ulje. Mjesto gdje će svatko pronaći nešto za sebe, naravno, od kamena.

Slika 7. Unikatan nakit od dragog i poludragog kamenja.

Slika 8. Poludrago kamenje prije same završne obrade.

Brač je sazdan od kamena i raslinja; stijene i drače. Ti ključni brački motivi zaživjeli su mnogo puta u Idinim djelima, ne samo kroz suvenire, već i kroz odjevne predmete, svaki put inovativne u svakom pogledu. Radila je Ida i haljine od živog bračkog raslinja (brnistra, bršljan), i kamene haljine, i haljine od žala, a najnovija je haljina od kamenog cvijeća (slika 10.) Nastala je kao rezime svega do sada rađenog, od suvenira, preko kamenog cvijeća, haljina, i ostalih dizajnerskih uradaka. Učestvovala je na mnogo modnih revija i sajmova sa svojim haljinama od kamena, te s haljinama izrađenima od bračkog raslinja.

Krajem svibnja ove godine, u zagrebačkom Muzeju za Umjetnost i obrt, planirano je svečano otvaranje retrospektivne izložbe Ide Stipčić-Jakšić. Moći će se

Slika 9. Kameni suveniri, izlagani na sajmu: „Hrvatski suvenir“

Slika 10. Najnovija Idina kreacija; kameno - cvjetna kombinacija.

vidjeti, kronološki izloženo, sve ono čime se autorica bavila u stvaralačkoj karijeri. Iz eksponata planiranih za izlaganje na spomenutoj izložbi evidentan je kontinuitet stvaranja, kao i kontinuitet putovanja jedne kamene ideje kroz vrijeme, s kamenom i za kamen...

“...A kad Ida, žena Draženova od roda Stipčića, uzme komad bračkog kamena, u njoj ruci on postane nekako mekan i lagan, kao da joj se sasvim preda. A ona ga pretvori u dragocjeni nakit, čudesnu torbicu ili čak u haljinu, od njega satka haljinu, pa u njega odjene neko skladno žensko tijelo...” Jerko Rošin, 2008.